

การพัฒนาศักยภาพพระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้เชื่อมโยงการค้าและการลงทุน กับประตูการค้าฝั่งตะวันตก

กอบ์ธรรม นีละไพจิตร¹

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)

Email: khobtham@itd.or.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญและความสำคัญของโครงการระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้และโครงสร้างการบริหารงาน วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้เชื่อมโยงการค้าและการลงทุนกับประตูการค้าฝั่งตะวันตก ใช้วิธีการศึกษาโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาและโครงสร้างการบริหารงานของพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างครอบคลุมทุกมิติ โดยใช้แนวทางการศึกษาแบบ PEST Analysis (Political, Economic, Social, and Technology) โดยมุ่งวิเคราะห์สภาพความพร้อม ประเด็นปัญหา อุปสรรค และความท้าทายในการพัฒนาระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้มีเจตจำนงเพื่อการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในภาคใต้ โดยการดึงจุดเด่นด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นจุดเชื่อมระหว่างทะเลอันดามันและอ่าวไทยมาพัฒนาเป็นความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ยังขาดโครงสร้างเชิงกฎหมายและโครงสร้างกลไกเชิงสถาบันที่เอื้ออำนวยให้การนำนโยบายลงมาสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ศักยภาพด้านเศรษฐกิจของพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ยังมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ และสัดส่วนภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ และยังไม่ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายนักลงทุนและนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศ BIMSTEC ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารปกครอง การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการของกลุ่มประเทศ BIMSTEC เพื่อนำมาเป็นการรอบการพัฒนาด้านการค้าและการลงทุน อันจะนำมาซึ่งการบรรลุเป้าประสงค์การพัฒนาพระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้เพื่อสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายในจังหวัดภาคใต้ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ

ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ การค้า การลงทุน ประตูการค้าฝั่งตะวันตก บิมสเทค

¹ กอบ์ธรรม นีละไพจิตร นักวิจัย สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)

Enhancing capability of the Southern Economic Corridor to Elevate the Trade and Investment to Western Gateway

Khobtham Neelapaichit²

International Institute for Trade and Development – ITD (Public Organization)

Email address: khobtham@itd.or.th

ABSTRACT

The purposes of this research article were: 1) to explore an establishment and important of Southern economic corridor – SEC 2) to study the potential of Southern economic corridor in Economic area such as agricultural, industry, and service sector and 3) to find out a policy recommendation for developing Southern economic corridor and Western Gateway. This research article is a quality research by PEST Analysis (Political, Economic, Social, and Technology) as a framework to analyze the problems and challenges in Southern economic corridor.

The findings indicated that the propose of Southern economic corridor to enhancing capability of the Southern Economic Corridor to Elevate the Trade and Investment to Western Gateway based on comparative advantage. But the administration is lack of legal, law and institution to implementation the policy in SEC area. Moreover, the economic in SEC area are still lack of readiness to serve the BIMSTEC. Finally, this article will point out policy recommendations to the government, private sector and civil societies for developing the SEC.

Keyword:

Southern Economic Corridor, Trade, Investment, Western Gateway, BIMSTEC

² Khobtham Neelapaichit. Senior Researcher at International Institute for Trade and Development (Public Organization)

ที่มาและความสำคัญ

สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้นำเสนอ “กรอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน” (Southern Economic Corridor: SEC) ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ 21 สิงหาคม 2561 ระบุถึงความจำเป็นในการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจภาคใต้ยังคงยึดโยงกับภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรขั้นต้น ขณะที่การท่องเที่ยวยังคงกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มจังหวัดแถบชายฝั่งอันดามันที่มีชื่อเสียง จึงเป็นที่มาของการกำหนดรูปแบบการพัฒนาเพื่อกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปยังพื้นที่อื่น ๆ ในภาคใต้ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ และสร้างกลไกให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนา อันจะก่อให้เกิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ๆ และเกิดการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในระยะยาว

กรอบการพัฒนาที่คณะกรรมการสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดพื้นที่เป้าหมายหลักประกอบด้วย พื้นที่จังหวัดชุมพร-ระนอง และพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราช และมีพื้นที่เชื่อมโยงอื่น ๆ ได้แก่ พื้นที่จังหวัดพังงา-ภูเก็ต-กระบี่ พื้นที่จังหวัดสตูล-ตรัง-พัทลุง และพื้นที่จังหวัดยะลา-ปัตตานี-นราธิวาส-สงขลา ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกรอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ

แม้ว่าพื้นที่เป้าหมายของระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (SEC) จะเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีจุดเด่นทางภูมิศาสตร์ ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างทะเลอันดามันและอ่าวไทย มีชายแดนด้านตะวันตกติดกับเมียนมา และเป็นทางออกทะเลสู่กลุ่มประเทศ BIMSTEC ขณะที่ด้านตะวันออกเป็นชายฝั่งอ่าวไทย แต่จากสภาพการณ์ในปัจจุบันทั้ง 4 จังหวัดกลับมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ยึดโยงกับภาคบริการและภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ปี 2559 ภาคบริการมีสัดส่วนร้อยละ 54.9 ขณะที่ภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนร้อยละ 29.8 ส่วนภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนร้อยละ 15.3 ทั้งนี้ ภาคบริการมีรายได้หลักมาจากการท่องเที่ยวในจังหวัดที่มีชื่อเสียงระดับโลก เช่น เกาะสมุย เกาะเต่า เกาะนางยวน ส่วนภาคเกษตรกรรมมีรายได้มาจากการเพาะปลูกปาล์ม ยางพารา ผลไม้ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยสถิติจากสำนักงานสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระบุว่า ผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) ในปี 2560 ชุมพรมีอัตราขยายตัวร้อยละ -5.2 ระนองขยายตัวร้อยละ 2.5 สุราษฎร์ธานีขยายตัวร้อยละ 3.6 และจังหวัดนครศรีธรรมราชขยายตัวร้อยละ -1.1 ขณะที่ระนองซึ่งเป็นจังหวัดชายแดน สถิติจากด้านศุลกากรระนองรายงาน ว่า ปี 2561 มีมูลค่าการนำเข้าสินค้า 4,969.52 ล้านบาท ในกลุ่มสินค้าประเภท อาหารทะเลแช่เย็น ท่อเหล็ก ปลาป่น ส่วนประกอบเครื่องจักร ปลาหมึกแช่เย็น ฯลฯ ส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าอยู่ที่ 16,734.16 ล้านบาท ในกลุ่มสินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง ปูนซีเมนต์ ท่อเหล็ก ส่วนประกอบเครื่องจักร เครื่องดื่มให้พลังงาน ยาฆ่าแมลง ฯลฯ ซึ่งกลุ่มสินค้าที่ส่งออกยังมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในเมียนมาเป็นหลัก ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) อย่างยั่งยืนเพื่อตอบโจทย์เป้าหมายการยกระดับเศรษฐกิจภาคใต้ สร้างการกระจายรายได้ และเป็นประตูการค้าฝั่งตะวันตก (Western Gateway) ได้จึงเป็นที่มาและความจำเป็นเร่งด่วนในการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และข้อเสนอแนะสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ ท้องถิ่น และประชาชน เพื่อรองรับเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาที่มาและความสำคัญของโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และโครงสร้างการบริหารงาน

2. เพื่อศึกษาศักยภาพของพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ
3. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้เชื่อมโยงการค้าและการลงทุนกับประตูการค้าฝั่งตะวันตก

วิธีการศึกษา

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความเป็นมาและโครงสร้างการบริหารงานของพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ และแนวทางการเชื่อมโยงประตูการค้ากับกลุ่มประเทศฝั่งตะวันตก จากแหล่งข้อมูลทั้งในประเทศ อาทิ เอกสารทางราชการ วารสารวิชาการ ข่าวสาร เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างครอบคลุมทุกมิติ โดยใช้แนวทางการศึกษาแบบ PEST Analysis (Political, Economic, Social, and Technology) โดยมุ่งวิเคราะห์สภาพความพร้อมประเด็นปัญหา อุปสรรค และความท้าทายในการพัฒนาระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ในมิติการบริหารปกครอง การเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐาน

3. สัมภาษณ์ เก็บข้อมูลภาคสนาม และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการพัฒนาระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องทั้งในภาคของการบริหารงานเชิงนโยบายในกรุงเทพฯ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ในจังหวัดระนอง ชุมพร นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้เชื่อมโยงการค้าและการลงทุนกับประตูการค้าฝั่งตะวันตกตามวัตถุประสงค์การศึกษา มีผลการศึกษา ดังนี้

ที่มาและความสำคัญของโครงการระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้และโครงสร้างการบริหารงาน แนวคิดเรื่องการพัฒนาพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้เกิดขึ้นจากสภาพเศรษฐกิจภาคใต้ยังคงยึดโยงกับภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรขั้นต้น ขณะที่การท่องเที่ยวยังคงกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มจังหวัดแถบชายฝั่งอันดามันที่มีชื่อเสียง จึงเป็นที่มาของการกำหนดรูปแบบการพัฒนาเพื่อกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปยังพื้นที่อื่น ๆ ในภาคใต้ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ และสร้างกลไกให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนา อันจะก่อให้เกิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ๆ และเกิดการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในระยะยาว โดยการศึกษาพบว่า แนวคิดการพัฒนาพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบในปี 2562 นั้น ได้ปรากฏยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้เพียงเล็กน้อยในแผนย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาภาคใต้ แต่ยังขาดการกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการย่อยในระดับกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน เนื่องจาก นโยบายของกลุ่มจังหวัด และจังหวัด ยังคงมีความแยกส่วนกันอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น การพัฒนาด้าน

เกษตรกรรม ป่าลมน้ำมันและยางพารา ซึ่งเป็นคลัสเตอร์ขนาดใหญ่ที่มีห่วงโซ่การผลิตข้ามจังหวัดและกลุ่มจังหวัด แต่ยังไม่ปรากฏการบูรณาการระหว่างสองกลุ่มจังหวัด มีหน้าซ้ำ ในกรณีของภาคการท่องเที่ยวซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนของภาคใต้ ยังถูกแบ่งเขตการพัฒนาภายใต้การบริหารงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่งมีรูปแบบการกำหนดพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่แตกต่างไปในอีกแนวทางหนึ่ง เป็นต้น จึงเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ยังคงขาดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทั้งในระดับจังหวัด ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ และไม่ปรากฏถึงแผนการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดเป้าหมายเกี่ยวกับการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และตอบโจทย์การเป็นประตูการค้าฝั่งตะวันตกของระยองเศรษฐกิจภาคใต้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคใต้ ซึ่งประกอบไปด้วยจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช มีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดรายหัว (GPP Per Capita) และมีอัตราการเติบโตที่ต่างกัน รวมถึงมีส่วนของภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม พบว่า ภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นการแปรรูปขั้นต้นและส่งจำหน่ายภายในประเทศเป็นหลัก ส่วนภาคบริการมีมูลค่าสูงที่สุดในจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวระดับโลก ขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศ BIMSTEC ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของระยองเศรษฐกิจภาคใต้ยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพระยองเศรษฐกิจภาคใต้เชื่อมโยงการค้าและการลงทุนกับประตูการค้าฝั่งตะวันตก จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาระยองเศรษฐกิจภาคใต้จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแนวทางการขับเคลื่อนใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารราชการ ควรมีกองโกลเชิงกฎหมายและกลไกเชิงสถาบันที่สามารถกำกับดูแลการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างมีเอกภาพ เนื่องจากปัจจุบันนโยบายที่เกี่ยวข้องกับระยองเศรษฐกิจภาคใต้ยังคงมีความแยกส่วนกันตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่มจังหวัด และกระทรวงที่เกี่ยวข้อง 2) การพิจารณาโครงสร้างเชิงพื้นที่ของระยองเศรษฐกิจภาคใต้ โดยการเพิ่มจำนวนจังหวัดรอบข้างที่มีความสัมพันธ์ในบริบทของภูมิเศรษฐกิจ (Geo-Economics) เพื่อให้การยกระดับเศรษฐกิจในภาคใต้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 3) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคของประชาชนในกลุ่มประเทศ BIMSTEC ว่าความต้องการสินค้าหรือการบริการประเภทใด เพื่อพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจให้ตรงกับความต้องการของตลาดเป้าหมายได้อย่างตรงจุด 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับระยองเศรษฐกิจภาคใต้ให้มีความพร้อมทั้งในมิติของการคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณสุขโรค และระบบโทรคมนาคม 5) การพัฒนารูปแบบการให้บริการการท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายจาก BIMSTEC เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคใต้

อภิปรายผลการศึกษา

ที่มาและความสำคัญของโครงการระยองเศรษฐกิจภาคใต้และโครงสร้างการบริหารงาน

จากวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 1 ในการศึกษาที่มาและความสำคัญของโครงการระเบียบเศรษฐกิจภาคใต้ และโครงสร้างการบริหารงานของโครงการ ผลการศึกษาพบว่าแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ระเบียบเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) เป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทยตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งมุ่งบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ให้ได้ภายใน พ.ศ. 2580 ซึ่งมีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติไว้ 6 ด้าน หนึ่งในนั้นคือ “ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน” ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศไทยบนแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ 1) การ “ต่อยอดอดีต” เพื่อดึงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบจากรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจฐานราก ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น มาประยุกต์เข้ากับการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ 2) การ “ปรับปัจจุบัน” โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ดิจิทัล ฯลฯ เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สามารถรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและการบริการแห่งอนาคต 3) การ “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” โดยการเพิ่มศักยภาพให้ผู้ประกอบการและการพัฒนารูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด เพื่อเป้าหมายระยะยาวในการขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก พร้อมกับการสร้างรายได้และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันมีระดับประเด็นการสร้างความสามารถ ประกอบด้วย 1) การเกษตรสร้างมูลค่า 2) อุตสาหกรรมและการบริการแห่งอนาคต 3) การสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ 5) การพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่

อย่างไรก็ดี ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติได้มีการกำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (9) ประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ. 2561-2580) ที่ระดับถึง “แผนย่อยการพัฒนาพื้นที่ระเบียบเศรษฐกิจภาคใต้” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจภาคใต้เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และทางออกทางทะเลของภาคใต้ตอนบน ผ่านการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบทั้งในทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐกิจ รวมถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติ ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดให้พื้นที่ระเบียบเศรษฐกิจภาคใต้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชุมพร-ระนอง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราช โดยมีกรอบแนวทางการพัฒนา 4 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาประตูการค้าฝั่งตะวันตก ให้สามารถใช้ประโยชน์ในการส่งออกสินค้าเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ BIMSTEC และเชื่อมโยงกับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. การพัฒนาประตูการท่องเที่ยวทั้งฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำแห่งใหม่ และพัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ
3. การพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรและการประมงในภาคใต้
4. การอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว การเรียนรู้ และเมืองน่าอยู่

นอกจากนี้ แผนย่อยการพัฒนาพื้นที่ระเบียบเศรษฐกิจภาคใต้ยังระบุถึงแนวทางแนวทางการพัฒนา 6 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายและสามารถใช้เป็นประตูการค้าฝั่งตะวันตกเพื่อส่งออกสินค้าไปยังท่าเรือในกลุ่มประเทศ BIMSTEC พร้อมกับใช้ประโยชน์จากประตูการค้าฝั่งตะวันออก (บริเวณอ่าวไทย) เพื่อส่งออกสินค้าไปยังท่าเรือหลักในประเทศจีน รองรับการค้าขยายตัวทางเศรษฐกิจในอนาคต
2. การพัฒนาศูนย์กลางการแปรรูปการเกษตรและการประมงในภาคใต้ โดยยกระดับเกษตรกรรายย่อยให้มีความสามารถในการผลิตและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
3. การพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพและอุตสาหกรรมต่อยอดจากการผลิตน้ำมันปาล์มให้เป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง
4. ยกระดับสถาบันการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเป้าหมายให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาและการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันและยางพารา และการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ป่าไม้ และป่าชายเลนให้อุดมสมบูรณ์
5. รักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่มีชื่อเสียง และแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่บริเวณฝั่งอันดามันและอ่าวไทย เพื่อพัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ
6. พัฒนาเมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ให้เป็นเมืองนำอยู่และเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการลงทุนและเศรษฐกิจ³

โดยกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างน้อยร้อยละ 5 ต่อปี 2) มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ อยู่ที่ 100,000 ล้านบาท 3) เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองนำอยู่มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แนวคิดของยุทธศาสตร์และแผน ทั้งระดับชาติและระดับภาค ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ยังคงมีลักษณะเป็นยุทธศาสตร์หลักของประเทศในการกำหนดทิศทางและการกำหนดนโยบายของประเทศ (Grand Strategies) ซึ่งยุทธศาสตร์และแผนทั้งระดับชาติและระดับภาคเหล่านี้ได้กลายเป็นกรอบใหญ่ในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนกลุ่มจังหวัด และจังหวัดต่าง ๆ ภายใต้การบริหารงานของกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักในการบริหารปกครองพื้นที่ แม้ว่าตามมติคณะรัฐมนตรีซึ่งให้ความเห็นชอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะมีการระบุถึงกระทรวงต่าง ๆ ที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ แต่ยังไม่มีการเชื่อมโยงหมายที่เป็นรูปธรรมในการกำหนดอำนาจหน้าที่การบริหารงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งกลไกเชิงกฎหมายเหล่านี้เป็นตัวแปรสำคัญในการบรรลุเป้าประสงค์ของการพัฒนาพื้นที่ระเบียง

³ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (9) ประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ. 2561-2580)

เศรษฐกิจภาคใต้ได้อย่างเป็นเอกภาพและยั่งยืน ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคในการบริหารงานของกลุ่มจังหวัดและจังหวัด
พื้นที่เป้าหมาย

แผนยุทธศาสตร์การค้ากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. 2560-2564 (ชุมพร นครศรีธรรมราช
พัทลุง และ สุราษฎร์ธานี) กำหนดวิสัยทัศน์คือ “เศรษฐกิจการค้ากลุ่มจังหวัดก้าวหน้าด้วยนวัตกรรม และ
เชื่อมโยงการค้าท้องถิ่นสู่ตลาดโลก” กำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์การค้าของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยให้
เป็น “ศูนย์กลางการค้าสินค้าเกษตรภาคใต้ (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผลไม้)” และกำหนดประเด็นการค้าร่วมใน
เชิงยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย คือ 1) การค้าที่เชื่อมโยงกับยางพาราและปาล์มน้ำมัน 2) การค้า
ที่เชื่อมโยงกับผลไม้และอาหารปลอดภัย

แผนยุทธศาสตร์การค้ากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน พ.ศ. 2560-2564 (กระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต
และระนอง) กำหนดวิสัยทัศน์คือ “เศรษฐกิจการค้ากลุ่มจังหวัดก้าวหน้าด้วยนวัตกรรม และเชื่อมโยงการค้า
ท้องถิ่นสู่ตลาดโลก” กำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์การค้าของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันให้เป็น “เศรษฐกิจ
สร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหารและศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพระดับโลก” และกำหนดประเด็นการค้า
ร่วมในเชิงยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน คือ 1) การค้าที่เชื่อมโยงกับอาหารปลอดภัยและอาหาร
เพื่อสุขภาพ และวิทยาการอาหาร 2) การค้าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพระดับโลก

นอกจากการกำหนดพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ซึ่งมีรูปแบบการกำหนดพื้นที่จังหวัดที่แตกต่างไป
จากการแบ่งการบริหารงานในการแบ่งกลุ่มจังหวัดเท่านั้น แต่การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวยังมีรูปแบบการ
บริหารงานที่แตกต่างออกไปอีก กล่าวคือ ตามที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ประกาศกฎกระทรวงกำหนด
เขตการพัฒนาการท่องเที่ยว (Cluster) รวมทั้งสิ้น 8 เขต ได้แก่ 1) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก 2)
เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก 3) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน 4) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารย
ธรรมล้านนา 5) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ 6) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม
7) เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง 8) เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง
พร้อมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 8 เขต⁴

การกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับภาคใต้ออกเป็น 2 เขต ดังนี้

1. เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ประกอบด้วย จังหวัดชุมพร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดระนอง โดยมีจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์ปฏิบัติการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยว
2. เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัด
ภูเก็ต จังหวัดสตูล โดยมีจังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์ปฏิบัติการของเขตพัฒนาการท่องเที่ยว⁵

ข้อสังเกตคือ การจัดกลุ่มเขตพัฒนาการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในภาคใต้นั้น
ไม่ได้กำหนดให้จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดสุราษฎร์ธานีอยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว (Cluster) ของ

⁴ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)

https://www.mots.go.th/download/article/article_20170320150102.pdf

⁵ กฎกระทรวงกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6607

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาแต่อย่างใด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้ว่าภาคการท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาคใต้และการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ แต่การบริหารงานในเชิงยุทธศาสตร์ยังคงมีช่องว่างซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการบูรณาการทั้งในมิติของการบริหารงานภาคใต้และการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ถึงโครงสร้างการพัฒนาของประเทศไทยซึ่งโครงสร้างการบริหารปกครองระดับจังหวัดของไทยจำเป็นต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงสอดคล้อง และตอบโจทย์เป้าประสงค์ของกรอบการพัฒนาระดับขั้นที่สูงกว่าตามลำดับ อันได้แก่ แผนยุทธศาสตร์จังหวัด แผนกลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ แนวคิดการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบในปี 2562 นั้น ได้ปรากฏยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพียงเล็กน้อยในแผนย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาภาคใต้ แต่ยังคงขาดการกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการย่อยในระดับกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน เนื่องจาก นโยบายของกลุ่มจังหวัด และจังหวัด ยังคงมีความแยกส่วนกันอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น การพัฒนาด้านเกษตรกรรม ปาล์มน้ำมันและยางพารา ซึ่งเป็นคลัสเตอร์ขนาดใหญ่ที่มีห่วงโซ่การผลิตข้ามจังหวัดและกลุ่มจังหวัด แต่ยังไม่ปรากฏการบูรณาการระหว่างสองกลุ่มจังหวัด มิหนำซ้ำ ในกรณีของภาคการท่องเที่ยวซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนของภาคใต้ ยังถูกแบ่งเขตการพัฒนาภายใต้การบริหารงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่งมีรูปแบบการกำหนดพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่แตกต่างไปในอีกแนวทางหนึ่ง เป็นต้น

จึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ยังคงขาดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทั้งในระดับจังหวัด ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของทั้ง 4 จังหวัดในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ยังไม่ปรากฏถึงการให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เท่าที่ควร เนื่องจาก การจัดทำแผนพัฒนาแต่ละจังหวัดยังคงยึดหลักความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาคใต้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ตามที่แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงปรากฏเพียงโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ ท่าอากาศยาน เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานระดับกระทรวง กรม ต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ แต่ยังไม่ปรากฏถึงแผนการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดเป้าหมายเกี่ยวกับการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และตอบโจทย์การเป็นประตูการค้าฝั่งตะวันตกของระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

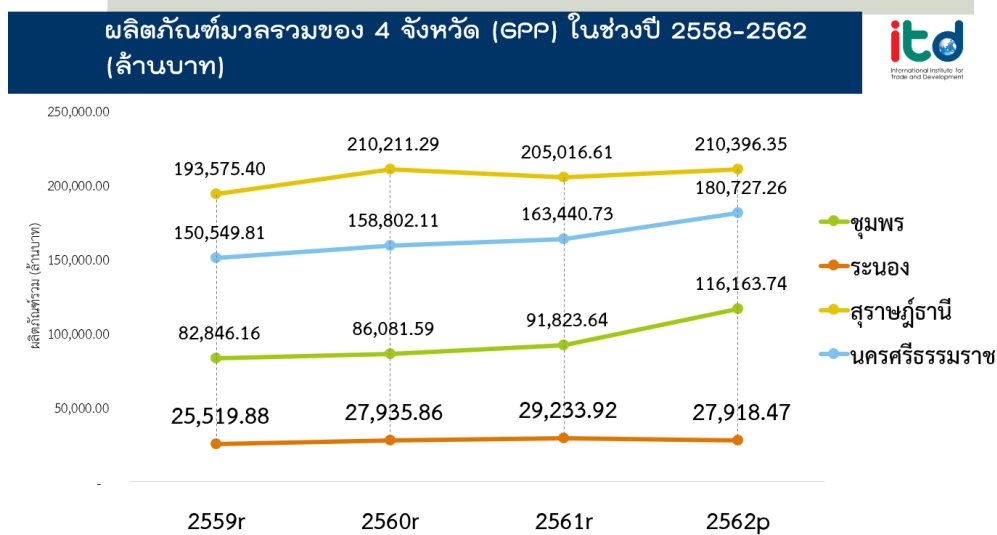
จากวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 2 ในการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ พบว่า ช่วงปี 2559 – 2562 พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ทั้ง 4 จังหวัดมีอัตราการเติบโตและมีสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ในระดับที่แตกต่างกัน ดังนี้

จังหวัดชุมพร ปี 2559 – 2562 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) เฉลี่ยอยู่ที่ 89,060.01 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP Per capita) เฉลี่ย 180,229.71 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 1.92 ต่อปี

จังหวัดระนอง ปี 2559 – 2562 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) เฉลี่ยอยู่ที่ 26,069 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP Per capita) เฉลี่ย 99,608.02 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3.94 ต่อปี

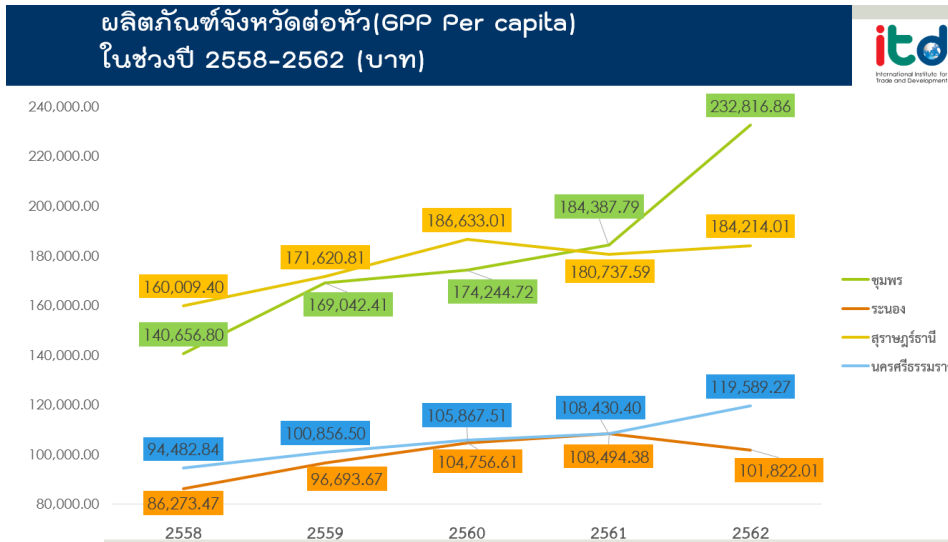
จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2559 – 2562 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) เฉลี่ยอยู่ที่ 194,456 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP Per capita) เฉลี่ย 176,642.96 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.43 ต่อปี

จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2559 – 2562 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) เฉลี่ยอยู่ที่ 155,896 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP Per capita) เฉลี่ย 105,845.3 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5.09 ต่อปี⁶

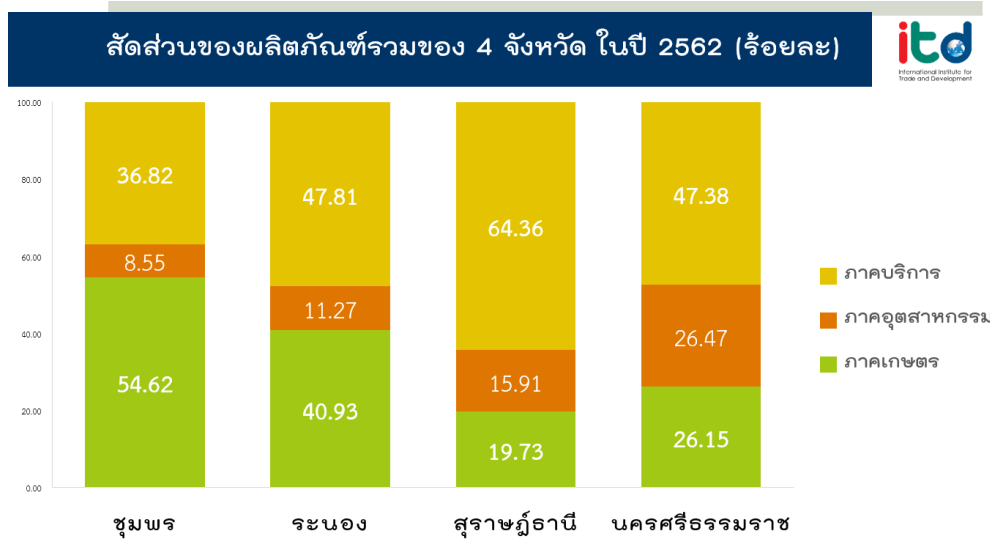
ที่มา : สรุปข้อมูลจากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ. 2562

⁶ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11539

ที่มา : สรุปข้อมูลจากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ. 2562

ยิ่งไปกว่านั้น พื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคใต้ยังมีสัดส่วนของภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการในผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในระดับที่แตกต่างกัน โดยปี 2562 จังหวัดชุมพรมีสัดส่วนภาคเกษตรกรรมอยู่ที่ร้อยละ 54.62 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 8.55 และภาคบริการร้อยละ 36.82 จังหวัดระนองมีสัดส่วนภาคเกษตรกรรมอยู่ที่ร้อยละ 40.93 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 11.27 และภาคบริการร้อยละ 47.81 จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีสัดส่วนภาคเกษตรกรรมอยู่ที่ร้อยละ 19.73 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 15.91 และภาคบริการร้อยละ 64.36 และจังหวัดนครศรีธรรมราชมีสัดส่วนภาคเกษตรกรรมอยู่ที่ร้อยละ 26.15 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 26.47 และภาคบริการร้อยละ 47.38⁷

ที่มา : สรุปข้อมูลจากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ. 2562

⁷ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11539

ภาคเกษตร ทั้ง 4 จังหวัดในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้⁸ นั้น จากการศึกษาพบว่าผลผลิตในภาคเกษตรกรรมที่มีปริมาณผลผลิตมากที่สุด ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มะพร้าว มะพร้าว ทูเรียน และผลไม้ภาคใต้ อื่น ๆ

ภาคอุตสาหกรรม ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ พบว่า อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการลงทุนมากที่สุดของทั้ง 4 จังหวัดประกอบด้วย อุตสาหกรรมอาหาร เช่น การแปรรูปอาหารทะเล อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับไม้ อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์จากยาง และอุตสาหกรรมอื่น ๆ

ภาคบริการ ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ พบว่า ธุรกิจการบริการที่ครองสัดส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมส่วนใหญ่เป็น การขายส่งและการขายปลีก การบริหารราชการ การเงินและการประกันภัย การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า ยกเว้นจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ธุรกิจบริการที่พักและร้านอาหารถือครองสัดส่วนมากที่สุดเนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก⁹

การท่องเที่ยว โครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาในช่วง 10 ปีแรกให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 1.2 ล้านคนต่อปีนั้น จากการศึกษาพบว่าในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ปี 2563 พบว่าจังหวัดชุมพรมีรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ที่ 2,685.56 ล้านบาท มีจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประมาณ 647,861 คน จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวข้างต้นพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดชุมพรมากที่สุด 4 อันดับแรกมาจากกลุ่มประเทศยุโรป ขณะที่จีนเป็นอันดับที่ 5 อย่างไรก็ตาม จำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศฝั่งตะวันตกของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) หรือกลุ่มประเทศ BIMSTEC ได้แก่ อินเดียยังมีจำนวนเฉลี่ยเพียง 33.5 คนต่อปี ขณะที่นักท่องเที่ยวจากเมียนมามีจำนวนเฉลี่ยเพียง 80.5 คนต่อปี ทั้งนี้ จำนวนนักท่องเที่ยวชาวเมียนมายังไม่สามารถจำแนกได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากเมียนมาเพื่อมาท่องเที่ยวในประเทศไทย หรือ เป็นแรงงานชาวเมียนมาที่พำนักอยู่ในประเทศไทย

จังหวัดระนอง ปี 2563 มีรายได้อยู่ที่ 1,393.48 ล้านบาท มีจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประมาณ 393,022 คน จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวข้างต้นพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดระนองมากที่สุด 5 อันดับแรกส่วนใหญ่มาจากประเทศเอเชียและเยอรมนี อย่างไรก็ตาม จำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศฝั่งตะวันตกของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) หรือกลุ่มประเทศ BIMSTEC ได้แก่ อินเดียยังมีจำนวนเฉลี่ยเพียง 21.5 คนต่อปี ขณะที่นักท่องเที่ยวจากเมียนมามีจำนวนเฉลี่ยสูงถึง 1,466 คนต่อปี ทั้งนี้ จำนวนนักท่องเที่ยวชาวเมียนมายังไม่สามารถจำแนกได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากเมียนมาเพื่อมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นการเฉพาะ หรือ เป็นแรงงานชาวเมียนมาที่ทำงานอยู่ในจังหวัดระนอง

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2563 มีรายได้อยู่ที่ 24,242.61 ล้านบาท มีจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประมาณ 1,814,891 คน จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวข้างต้นพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดสุราษฎร์ธานีมากที่สุด 5 อันดับแรกส่วนใหญ่มาจากกลุ่มประเทศยุโรป จีน และออสเตรเลีย อย่างไรก็ตาม จำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศฝั่งตะวันตกของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) หรือกลุ่มประเทศ BIMSTEC ได้แก่ อินเดียมีจำนวนเฉลี่ย 7,320.5 คนต่อปีซึ่งเป็นจำนวนที่สูงที่สุดในระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ขณะที่

⁸ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11539

นักท่องเที่ยวจากเมียนมามีจำนวนเฉลี่ยเพียง 144 คนต่อปี นอกจากนี้ กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติยังใช้เวลาพักในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในอัตราที่สูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในพื้นที่ระยอง เศรษฐกิจภาคใต้ยังมีนัยสำคัญ เนื่องจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า เป็นต้น

จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2563 มีรายได้อยู่ที่ 8,217.73 ล้านบาท มีจำนวนผู้เยี่ยมชมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประมาณ 2,398,087 คน จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวข้างต้นพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดนครศรีธรรมราชมากที่สุด 5 อันดับแรกส่วนใหญ่มาจากประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม จำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศฝั่งตะวันตกของพื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) หรือกลุ่มประเทศ BIMSTEC ได้แก่ อินเดียยังมีจำนวนเฉลี่ยเพียง 17 คนต่อปี ขณะที่นักท่องเที่ยวจากเมียนมามีจำนวนเฉลี่ย 36.5 คนต่อปี เท่านั้น⁹

สถานการณ์การค้าและการลงทุนระหว่างระยองเศรษฐกิจภาคใต้กับประตูการค้าฝั่งตะวันตก

พื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) ทั้ง 4 จังหวัด มีเพียงจังหวัดชุมพรและระนองเท่านั้นที่มีพรมแดนทางทิศตะวันตกติดกับประเทศเมียนมา หากประเทศไทยจะพัฒนาให้พื้นที่ระยองเศรษฐกิจภาคใต้เป็นประตูการค้าฝั่งตะวันตก (Western Gateway) ได้จะต้องใช้ประโยชน์จากทั้งสองจังหวัดในการเป็นประตูเชื่อมกับประเทศเมียนมา และเส้นทางทะเลฝั่งอันดามัน ทั้งนี้ พรมแดนไทย-เมียนมาบริเวณจังหวัดชุมพรและระนองมีรายละเอียดเชิงภูมิศาสตร์และสถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนดังนี้

จังหวัดชุมพรมีพรมแดนทางทิศตะวันตกติดกับประเทศเมียนมาเป็นแนวยาวจากเหนือลงทิศใต้ประมาณ 58 กิโลเมตร บริเวณอำเภอท่าแซะ โดยมีช่องทางธรรมชาติที่สำคัญ 3 แห่ง อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏข้อมูลสถิติสินค้านำเข้า-ส่งออก-ผ่านแดน บริเวณจังหวัดชุมพร จึงไม่สามารถวิเคราะห์มูลค่าการนำเข้า-ส่งออกสินค้าได้อย่างชัดเจน

จังหวัดระนองมีอาณาเขตด้านทิศตะวันตกติดกับประเทศเมียนมาและทะเลอันดามัน การค้าชายแดนและผ่านแดนระหว่างไทย-เมียนมาปี 2564 (มกราคม – กรกฎาคม) บริเวณด่านศุลกากรระนองมีมูลค่ารวม 15,875 ล้านบาท มีมูลค่าการนำเข้า 5,558 ล้านบาท มูลค่าการส่งออก 10,317 ล้านบาท ซึ่งมากเป็นอันดับที่ 3 รองจากด่านศุลกากรแม่สอดและสังขละบุรี¹⁰ โดยสินค้าส่งออก 3 อันดับแรก ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง, หล่อลื่น ปูนซีเมนต์ ท่อผนังชนิดไร้ตะเข็บใช้ในชุดเจาะฯ และสินค้านำเข้า 3 อันดับแรก ได้แก่ สัตว์น้ำ (ปลาแช่เย็น) ท่อผนังชนิดไร้ตะเข็บใช้ในชุดเจาะฯ ปลาป่น เป็นต้น

⁹ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2561 (จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด) (Domestic Tourism Statistics Q1-Q4 (Classify by region and province)) และ (Jan - Dec) สรุปสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมชม และรายได้จากผู้เยี่ยมชม เดือน มกราคม-ธันวาคม 2563 แก่การเปลี่ยนแปลง OR <https://mots.go.th/News-link.php?nid=13173>

¹⁰ กรมการค้าต่างประเทศ โดยความร่วมมือจากสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์และกรมศุลกากร. ข้อมูลการค้าชายแดนและผ่านแดน ปี 2564 (ม.ค.-ก.ค.).

[https://www.dft.go.th/Portals/3/4_3%20Info%20%F0%B9%81%F0%B8%96%F0%B8%A5%F0%B8%87%F0%B8%82%F0%B9%88%F0%B8%B2%F0%B8%A7%20\(%F0%B8%A1%F0%B8%84-%F0%B8%81%F0%B8%8464\)-25640824%20\(1\).pdf%F0%B8%A5%F0%B9%88%F0%B8%B2%F0%B8%AA%F0%B8%B8%F0%B8%94.pdf](https://www.dft.go.th/Portals/3/4_3%20Info%20%F0%B9%81%F0%B8%96%F0%B8%A5%F0%B8%87%F0%B8%82%F0%B9%88%F0%B8%B2%F0%B8%A7%20(%F0%B8%A1%F0%B8%84-%F0%B8%81%F0%B8%8464)-25640824%20(1).pdf%F0%B8%A5%F0%B9%88%F0%B8%B2%F0%B8%AA%F0%B8%B8%F0%B8%94.pdf)

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระป่ียงเศรษฐกิจภาคใต้เชื่อมโยงการค้าและการลงทุนกับประตูการค้าฝั่งตะวันตก

จากการศึกษาถึงที่มาและความสำคัญของโครงการพัฒนาพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ และการศึกษาถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจในพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้นำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในมิติต่าง ๆ ดังนี้

1. การบริหารจัดการพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ ควรมีโครงสร้างการบริหารงานที่มีกลไกเชิงกฎหมายและกฎเกียงสถาบันรองรับชัดเจน เพื่อให้การดำเนินนโยบายการพัฒนาระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ในทุกมิติ อาทิ การบริหารปกครอง การพัฒนาภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การบริการ และการท่องเที่ยว ระหว่าง 4 จังหวัดให้มีความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากปัจจุบันยังขาดการบูรณาการเชิงนโยบายและการปฏิบัติระหว่างกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยกับกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน และการบริหารงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งปัจจุบันยังขาดการบูรณาการแผนงานระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้เป็นแผนงานเดียวกัน

2. การพิจารณาเพิ่มจำนวนจังหวัดในพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจของพื้นที่ภาคใต้มีความเกี่ยวโยงกันอย่างซับซ้อนในลักษณะของกลุ่ม (Cluster) ในห่วงโซ่มูลค่า (Value Chains) เช่น การพัฒนาเกษตรกรรมกลุ่มปาล์มน้ำมัน และยางพารา ไม่สามารถพัฒนาเฉพาะ 4 จังหวัดในพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้ เนื่องจากมีจังหวัดที่เป็นฐานการเพาะปลูกและการแปรรูปอื่น ๆ ที่สำคัญ อาทิ จังหวัด กระบี่ สงขลา และ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่นเดียวกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวภาคใต้ซึ่งไม่อาจแยกการพัฒนาออกจากจังหวัดที่เป็นที่นิยมและมีมูลค่าการท่องเที่ยวสูง เช่น จังหวัด ภูเก็ต พังงา และกระบี่ เป็นต้น หรือการพิจารณาจังหวัดที่เป็นประตูการค้าฝั่งตะวันตกที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีชายแดนทางบกติดกับประเทศเมียนมาสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าชายแดนและผ่านแดนได้สะดวกกว่าจังหวัดชุมพรและระนอง เป็นต้น

3. การพัฒนาระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้เพื่อเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนกับกลุ่มประเทศ BIMSTEC ตามกรอบการพัฒนานั้น จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยถึงความต้องการของตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคของประชาชนในกลุ่ม BIMSTEC เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างนักลงทุนไทยและต่างประเทศ

4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการเป็นประตูการค้าฝั่งตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าเรือระนอง การขนส่งระบบราง ระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา และระบบอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ

5. ด้านการท่องเที่ยว โครงการพัฒนาพื้นที่ระเปียงเศรษฐกิจภาคใต้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาในช่วง 10 ปีแรกให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 1.2 ล้านคนต่อปีนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยถึงความต้องการและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศ BIMSTEC เนื่องจากการจะดึงดูดนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศ BIMSTEC จำเป็นต้องมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการปรับปรุงการรูปแบบการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้รองรับกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวจากกลุ่ม BIMSTEC เป็นการเฉพาะ

บทสรุป

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตั้งแต่ปี 2562 นั้น มีเจตจำนงเพื่อการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในภาคใต้ โดยการดึงจุดเด่นด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นจุดเชื่อมระหว่างทะเลอันดามันและอ่าวไทยมาพัฒนาเป็นความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ และกระจายความเจริญให้กับกลุ่มจังหวัดเป้าหมายได้ในที่สุด แต่จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ยังขาดโครงสร้างเชิงกฎหมายและโครงสร้างกลไกเชิงสถาบันที่เอื้ออำนวยให้การนำนโยบายลงมาสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะปัจจุบันนโยบายระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดยังขาดความเชื่อมโยงกับกรอบการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างจังหวัดเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม

ขณะที่ศักยภาพด้านเศรษฐกิจของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ยังมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ และสัดส่วนภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการ โดยผลผลิตจากภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นการแปรรูปขั้นต้น ขาดกระบวนการผลิตขั้นสูงในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ขณะที่ภาคการบริการส่วนใหญ่มีรายได้จากการบริการขั้นพื้นฐาน ซึ่งการท่องเที่ยวมีการเติบโตส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก ประกอบกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่มาจากกลุ่มประเทศ BIMSTEC ซึ่งกลุ่มเป็นเป้าหมายของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อย

ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ให้บรรลุเป้าประสงค์จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารปกครองและการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพตลาด พฤติกรรมผู้บริโภค และความต้องการของกลุ่มประเทศ BIMSTEC เพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบการผลิต การค้า และการบริการให้ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมาย อันจะนำมาซึ่งการบรรลุเป้าประสงค์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพื่อสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ และการสร้างความผาสุกให้กับประชาชนในจังหวัดภาคใต้ได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ส่วนหนึ่งจากงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพพะเยียงเศรษฐกิจภาคใต้เชื่อมโยงการค้าและการลงทุนกับประตูการค้าฝั่งตะวันตก” ซึ่งอยู่ระหว่างการจัดทำโดยสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน) โดยได้รับทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ปีงบประมาณ 2564

รายการอ้างอิง

กรมการค้าต่างประเทศ โดยความร่วมมือจากสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์และกรมศุลกากร. (2564). *ข้อมูลการค้าชายแดนและผ่านแดน ปี 2564 (ม.ค.-ก.ค.)*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [https://www.dft.go.th/Portals/3/4.3%20Info%20%E0%B9%81%E0%B8%96%E0%B8%A5%](https://www.dft.go.th/Portals/3/4.3%20Info%20%E0%B9%81%E0%B8%96%E0%B8%A5%20)

E0%B8%87%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7%20(%E0%B8%A1%E0%B8%84-%E0%B8%81%E0%B8%8464)-

25640824%20(1).pdf%E0%B8%A5%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%94.pdf_[2564, มีนาคม 23]

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2561 (จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด) (*Domestic Tourism Statistics Q1-Q4 (Classify by region and province)*) และ(*Jan - Dec*) สรุปสถานการณ์พักรม จำนวนผู้เยี่ยมชม และรายได้จากผู้เยี่ยมชม เดือนมกราคม-ธันวาคม 2563 แก่การเปลี่ยนแปลง OR. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://mots.go.th/News-link.php?nid=13173> [2564, มีนาคม 23]

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20170320150102.pdf [2564, มีนาคม 23]

ราชกิจจานุเบกษา. (2558). กฎกระทรวง กำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6607 [2564, มีนาคม 23]

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๙) ประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://nsc.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/04/09-%E0%B9%80%E0%B8%82%E0%B8%95%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%90%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A9.pdf> [2564, มีนาคม 23]

. ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ. 2562. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11539 [2564, มีนาคม 23]